

Lieflijke lavendel

Een nadere kennismaking met deze zuidelijke schone

Lavendel, wie kent het niet? Dankzij de aromatische blaadjes en fraaie bloei is deze veelzijdige plant uitgegroeid tot een populair gewas in de tuin, het openbaar groen en in de parfumindustrie. En dankzij de glooiende lavendelvelden in de Provence roept de plant direct een vakantiegevoel op. Een nadere kennismaking met deze zuidelijke schone.

Auteur: Ronald Houtman
Foto's: Plants and Pictures

7 min. leestijd

SORTIMENT

Monarda, *Nepeta*, *Salvia* en *Stachys* behoren. Maar ook (half)heesters zoals *Callicarpa*, *Clerodendrum* en *Perovskia* behoren tot deze familie. Opvallend is dat veel planten binnen de lipbloemigenfamilie min of meer aromatisch zijn.

Heester of vaste plant

Gewoonlijk wordt lavendel door vasteplantenkwekers gekweekt, maar eigenlijk is het een geslacht van (half)heesters. De planten vormen houtige twijgen, in ieder geval aan de basis van de planten. Terwijl de kruidachtige toppen van de bloeiende

twijgen 's winters afsterven, blijven de houtige delen als kleine struikjes staan. Hiermee is meteen de snoeimethode verklaard. Snoei de planten na de winter (als er geen kans op vorst meer is) terug, zodat de afgestorven toppen weg zijn, maar zorg ervoor dat er nog takjes met loof aan de plant blijven. Voorkom dat de planten te diep worden gesnoeid; als er tot op het kale hout wordt teruggesnoeid, zullen de planten veel meer moeite hebben om te hergroeien.

Alle soorten *Lavandula* hebben min of meer vierkante twijgen en tegenover elkaar staande bla-

Gevraagd naar lavendelsoorten komen de meeste mensen niet veel verder dan *Lavandula angustifolia* en *L. stoechas*. Soms worden *L. dentata* en *L. xintermedia* aan dit rijtje toegevoegd, maar dan houdt het wel op. Toch zijn er 39 soorten en acht hybriden, maar de meeste hiervan zijn onvoldoende winterhard of hebben minder sierwaarde dan de planten die al toegepast worden. In dit artikel beperken we ons dus tot planten die wel toepasbaar zijn in ons klimaat.

Lavendel behoort tot de familie van de grote lipbloemigen (*Lamiaceae*), waartoe ook bekende vaste planten zoals *Ajuga*, *Lamium*, *Mentha*,

Lavandula stoechas subsp. pedunculata

SORTIMENT

donker blauwviolet tot paarsviolet. De ongekeerde populariteit van 'Hidcote' heeft ertoe bijgedragen dat de plant veel door zaaien is vermeerderd. Helaas zijn uit zaad vermeerderde planten, hoe mooi ook, geen 'Hidcote'. Soms bieden kwekers de keuze tussen vegetatief vermeerderde planten (gewoonlijk aangeduid met een (V)) en generatief vermeerderde (gezaaide) planten, gewoonlijk aangeduid met een (G). De door zaaien vermeerderde planten zijn vaak goedkoper, maar het zijn geen zuivere 'Hidcote' en variatie of lichtere bloemkleuren is steeds een risico.

Hetzelfde geldt voor die andere overbekende cultivar: 'Munstead'. Deze cultivar groeit ongeveer even hoog en breed als 'Hidcote', maar de bladeren zijn grijzer en de bloemen lichter violetblauw.

Andere goede cultivars van *L. angustifolia* zijn:

- 'Ashdown Forest'; compacte groeit tot circa 60 cm hoog en 1 m breed, frisgroen blad en relatief grote helder violetblauwe bloemen.
- 'Batlad' (Little Lady); circa 60 cm hoog en 85 cm breed, heldergroen blad en violetblauwe bloemen.
- 'Coconut Ice'; circa 50 cm hoog en 1 m breed, grijsgroen blad en vuilwitte tot zeer lichtroze bloemen.
- 'Melissa'; circa 70 cm hoog en 90 cm breed, bladeren grijzig groen, bloemen zeer licht rozewit.
- 'Melissa Lilac'; circa 60 cm hoog en 80 cm breed, blad grijs, bloemen zacht lilairoze.
- 'Silver Blue'; circa 90 cm hoog en ruim 1 m breed, bladeren zilverig grijsgroen, bloemen licht violetlila, in lange aren; bloeit lang door in de nazomer.

• 'Twickel Purple'; circa 75 cm hoog en 1 m breed, bladeren glanzend middelgroen, bloemen licht paarsblauw.

Dit is slechts een kleine greep uit het grote assortiment *L. angustifolia*-cultivars.

Lavandula dentata

Een wat onbekende soort, die van nature voorkomt in Zuid- en Oost-Spanje en de Balearen. Het is een prachtige soort die nauw verwant is aan *L. stoechas*. Helaas is *L. dentata* minder winterhard dan *L. angustifolia*. Typisch voor deze soort zijn de bladeren met getande randen, waarnaar de soortnaam *dentata* verwijst. Bovenop de bloemaartjes staan bundeltjes met korte bracteeën, wat de verwantschap met *L. stoechas* verraadt.

L. dentata is zeer variabel en kan in hoogte variëren

Lavandula angustifolia 'Batlad' (Little Lady)

deren. De bladeren en eenjarige twijgen zijn vaak zacht behaard. De bloemen staan in opstaande aartjes, waarbij de afzonderlijke bloemetjes steeds in bundeltjes staan. Bij *L. dentata* en *L. stoechas* staan er bovenop de bloemaartjes bundeltjes kleurige bracteeën. Bij alle soorten zijn de bladeren en twijgen in meer of mindere mate aromatisch. Zoals bij meerdere plantengeslachten het geval is, is de teelt van lavendel tegenwoordig behoorlijk gespecialiseerd, dus zijn er naast de typische *Skimmia*- en *Buxus*-kwekers ook bedrijven die vrijwel uitsluitend lavendel kweken.

Lavandula angustifolia

Veruit de bekendste en vaakst toegepaste soort is *L. angustifolia*, de gewone lavendel. Het is de meest winterharde soort die het gemakkelijkst is in onderhoud. Deze soort komt van nature voor in Zuidwest-Europa en het Middellandse Zeegebied. Er zijn meer dan 100 benaamde cultivars, maar het grootste gedeelte van het handelssortiment bestaat uit enkele, vaak zeer veel gebruikte cultivars. De bekendste is 'Hidcote'. Deze oude Engelse cultivar werd waarschijnlijk kort na de Tweede Wereldoorlog geïntroduceerd. De hoogte van de bloeiende planten is circa 65 cm en de breedte 85 cm. Het blad is grijsgroen en de bloemen zijn

Alle soorten *Lavandula* hebben min of meer vierkantige twijgen en tegenover elkaar staande bladeren

van 50 cm tot ruim 1 m en in breedte van 1 m tot 1,5 m. De bloemen zijn licht violetblauw tot blauw. Over het algemeen bloeien de planten erg lang, wat ze erg geschikt maakt als pot- of kuipplant. Er zijn diverse cultivars, waarvan de helder violetblauw bloeiende 'Royal Crown' de bekendste is.

Lavandula xintermedia

Hoewel niet de bekendste naam, is *L. xintermedia* wereldwijd wel de meest gekweekte soort. Niet omdat de plant zo populair is in de tuinbouwsector, maar omdat dit de lavendel is die wordt gebruikt voor de fabricage van lavendelolie. De olie is van iets mindere kwaliteit dan die van *L.*

angustifolia, maar de productie is tot tien keer zo hoog. *L. xintermedia* is een natuurlijke hybride tussen *L. angustifolia* en *L. latifolia*. Planten van *L. xintermedia* zijn gewoonlijk forser en robuuster dan de beide ouders. *L. latifolia* lijkt enigszins op *L. angustifolia*, maar heeft beduidend breder blad. *L. latifolia* wordt nauwelijks gekweekt; de plant is iets minder winterhard, maar groeit desondanks veel beter in een milder klimaat dan het Nederlandse. *Lavandula xintermedia* heeft de winterhardheid van *L. angustifolia* geërfd. Dat maakt de plant meteen geschikt voor bredere toepassing. Er zijn meer dan 40 cultivars van *L. xintermedia*, waarvan enkele zeer goede, die ook op behoorlijke schaal worden gekweekt. De bekendste is 'Alba'. Deze oude cultivar wordt circa 1 m hoog en 1,75 m breed. De bladeren zijn grijsgroen en de plant bloeit met witte bloemen in lange aren. Dit is zonder twijfel de beste witbloeiende lavendel.

'Dutch' is (wellicht vanwege de naam) in Nederland een populaire cultivar. Deze cultivar wordt ongeveer even hoog als 'Alba', maar blijft met circa 1,2 m breedte compacter. Omdat de plant niet erg rijk bloeit, vormen de intens grijsgroene bladeren de voornaamste sierwaarde. De bloemen zijn blauw-violet.

'Hidcote Giant' is, in tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden, lager dan 'Alba'. De plant wordt net geen meter hoog, maar kan meer dan 1,75 m breed worden. De bladeren zijn groen tot iets grijs-groen. De bloemaren zijn relatief breed en de

bloemen zijn helder violetblauw.

Twee andere cultivars die op redelijke schaal in cultuur zijn, zijn:

- 'Grosso'; een goed winterharde cultivar, circa 95 cm hoog en 1,5 m breed met een regelmatige, dichte groeiwijze. Blad grijsgroen tot groen, bloemen helder violetblauw.

- 'Walvera' (Silver Edge; Walburton's Silver Edge); circa 75 cm hoog en 1,1 m breed, bladeren grijs-groen met een crèmekleurige rand, bloemen helder violetblauw.

Lavandula stoechas

De kuiflavendel, zoals *L. stoechas* in Nederland wordt genoemd, is een soort die zonder twijfel voordeel heeft gehad van de klimaatverandering. Was het vroeger een plant die in Nederland als absoluut niet winterhard werd beschouwd, tegenwoordig worden cultivars van deze soort op grote schaal toegepast. Toch blijft het gebruik nog steeds beperkt tot particuliere tuinen, waar de plant als borderplant en kuipplant wordt gebruikt. De plant kan Nederlandse winters dus steeds beter overleven, maar blijft het imago van een kuipplant houden. Ook in tuincentra worden deze planten als impulsaankoop aangeschaft. Voor toepassing in de openbare ruimte zijn de planten toch te zwak. Ze kunnen slecht tegen Nederlandse kwakkelwinters, waarbij vocht en vorst elkaar afwisselen. Ook kan de groei wisselvallig zijn, zodat machinale snoei feitelijk onmogelijk is. Is er dan niets positiefs te melden over de kuiflavendel? Natuurlijk wel; het zijn gewoon prachtige, rijkbloeiende planten. Mede dankzij de toegenomen populariteit is ook het aantal cultivars toegenomen: inmiddels meer dan 70.

Wat we in de praktijk kuiflavendel noemen, zijn eigenlijk de soorten *L. stoechas* en *L. viridis* en hun hybriden en cultivars. Van *L. stoechas* zijn ook nog enkele ondersoorten in cultuur: *L. stoechas* subsp. *luisieri* en *L. stoechas* subsp. *pedunculata*. Deze ondersoorten verschillen in de details van de typische soort *L. stoechas*, waarbij de typische 'kuifjes' op de bloemaartjes bij de ondersoorten groter zijn en afgeronde toppen hebben. *L. stoechas* subsp. *pedunculata* wordt soms als aparte soort beschouwd: *L. pedunculata*. Bij deze plant zijn de bloemetjes iets anders gevormd. De kuifjes zijn bracteeën: steriele bloemblaadjes.

De bladeren zijn grijs-groen tot zilvergrijs behaard en verspreiden een andere geur dan de gewone lavendel. De kleuren van de bracteeën en de eigenlijke bloemetjes kunnen onderling verschillen.

Lavandula angustifolia 'Coconut Ice'

Lavandula stoechas 'Pink Summer'

Lavandula 'Willowbridge Calico'

De verschillende cultivars zijn eigenlijk allemaal mooi als ze bloeien; er is voor elk wat wils in het assortiment. Van drie verschillende veredelaars zijn er inmiddels aantrekkelijke series op de markt. Als oudste serie is er de Butterfly Garden-serie. De oudste cultivar in deze serie is 'Avenue', maar inmiddels is er een aantal fraaie cultivars toegevoegd die allemaal 'Summer' in de cultivarnaam

hebben. Dan is er de Little Bee-serie van de Nederlandse veredelaar Florensis: acht cultivars in evenzovele kleurcombinaties. En ten slotte is er de 'Anouk'-serie. Deze serie borduurt voort op de goede en populaire 'Anouk', waarbij andere kleurvarianties worden geïntroduceerd.

Hybriden

Last but not least zijn er ook nog de nodige hybriden tussen verschillende soorten op de markt. Ook hier is het gros van de planten ontstaan uit kruisingen tussen *L. stoechas* (en cultivars) en verwante soorten. In de praktijk worden ze in de zogenaamde Stoechas-groep geplaatst. Dat maakt de verwantschap en dus ook de plantvorm en toepassing veel duidelijker. Goede voorbeelden van hybriden zijn 'Regal Splendour', met donkerviolet bloemen en helder paarsroze bracteeën, en 'Willowbridge Calico', met lilaroze bloemetjes en crèmewitte bracteeën.

Toepassing

Het gebruik van lavendel valt dus uiteen in twee delen, min of meer synchroon met de soort waartoe de planten behoren. Allereerst is er de in de handel waarschijnlijk belangrijkste toepassing als tuin-, terras- of balkonplant. Hiervoor komen alle soorten en cultivars in aanmerking. *L. stoechas* en hybriden zijn bij uitstek geschikt als kuipplant of borderplant; de andere soorten en cultivars kunnen ook prima als tuinplant worden toegepast, bijvoorbeeld in groepen of als haagjes.

In de openbare ruimte is de toepassing van lavendel iets minder veelzijdig. De planten worden vooral op A-locaties gebruikt, in woonwijken en bijvoorbeeld op rotondes en taluds. Met name *L. angustifolia* en cultivars zijn hiervoor geschikt. Vooral en masse geplant kan lavendel een fraaie indruk geven.

Lavendel houdt van een zonnige standplaats en een niet al te natte bodem. De grondsoort speelt een minder belangrijke rol, maar de bodem moet wel voldoende doorlatend zijn, zodat er geen stilstaand water rond de wortels blijft staan. In de praktijk groeit lavendel het beste op licht zure tot licht basische gronden zoals (humusrijke) zandgronden en lichtere veengronden.

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6726